

vor allem an jenen Stellen feststellen, die niemals aus dem Horizont der Byzantiner verschwanden. Manchmal ist die Umbenennung aus der verkümmerten Städtetradition zu deduzieren. Es können sich aber andere Faktoren ausgewirkt haben (z. B. die unterschiedliche politische Behandlung von einzelnen Regionen.)

Aus allem, was wir gesagt haben, geht klar hervor, daß Schramms Arbeit sehr weit in der Verbindung der Philologie und Geschichte gegangen ist. Schramm arbeitet an vielen Stellen zuviel mit Hypothesen, die sich aber auch im Fall, daß sie sich nicht bewähren würden, doch als eine Anleitung zur Problematik zu erweisen vermöchten. Es ist bei dem Umfang der philologischen Detailausführungen begreiflich, daß manche Belege von Schramm in Frage gestellt werden. Aber es wird da der Versuch bleiben, der für die Mediävistik durch die Verbindung der Philologie mit der Geschichte neue Horizonte zu öffnen vermag.

Jaroslav Kudrna

Jana Zachová, *Chrestomatie středověké latinské literatury*. Univerzita Karlova Praha, SPN Praha 1983, s. 202.

Skripta, která vydala jako čítanku k samostatné četbě posluchačů latiny, případně historie a archivnictví, učitelka středověké latiny na FF UK v Praze Jana Zachová, předkládají zájemcům řadu textů, které jsou jinak většinou jen s obtížemi dostupné, nejen pokud jsou přebírány ze vzácných starých nebo drahých zahraničních edicí, ale i pokud bychom je museli hledat například ve *Fontes rerum Bohemicarum*. Při výuce navíc takového textu učitel potřebuje pro větší počet posluchačů zároveň, kterouž situaci může řešit právě jen čítanka.

Recenzovaný soubor se od dosavadních výborů textů ze středověké latiny, vydávaných u nás k podobným účelům (Ryba—Hrdina, Čáda, Kamínková, recenzentčiny texty) liší jak větším rozsahem, tak zejména výběrem textů. Sestavovatelka např. nechala stranou diplomatické texty, které se na filozofických fakultách čtou rovněž, zejména se studenty archivnictví, což souvisí s koncepcí výboru jakožto čítanky ze středověké latinsky psané literatury (jsou tudíž vynechány i texty mezního charakteru, tj. literatura odborná a traktátová). Jak sestavovatelka sama v úvodu konstatuje, „zaujímá středověká latinská literatura tak širokou oblast časovou i geografickou, že nebylo možno zachytit být jen ukázkou ve výboru všechna významná díla“, a, dodejme, ani všechny oblasti a žánry. Výběr je pak závislý mj. na vědecké a pedagogické zkušenosti a na literárních zálibách autora čítanky. Skladbu skript není tedy možno podrobit objektivnímu posouzení a může být pouze popsána. Texty jsou řazeny ve dvou oddílech, prvním prozaickém a druhém básnickém, vždy dle ohledu na lokální původ (tudíž texty české a nečeské provenience mixtím), chronologicky. Prozaický oddíl začíná stejně jako básnický Isidorem ze Sevilly a končí tábořským manifestem z r. 1430, básnický je pak uzavřen Vavřincem z Březové. Každá ukáзка je uvedena stručným medailónem, charakterizujícím literárněhistoricky a stručnou poznámkou i jazykově autora nebo anonymní dílo samo. Tyto charakteristiky jsou dosti výstižné a svému účelu plně dostačují, v některých případech by snad bylo užitečně výrazněji upozornit na souvislosti děl, z nichž jsou otištěné ukázkou vzaty, s literární tradicí antickou a na druhé straně novověkou a na jejich vztah k národním literaturám středověku. Texty jsou brány z nejnovějších dostupných, pokud možno kritických edicí.

Na str. 3—4 čteme velmi stručný gramatický přehled, který zachycuje nejdůležitější obecnější odchylky středověké latiny od klasického úzu v ortografii i v morfolologii a syntaxi. I zde stejně jako při výběru textů platí, že situace je daleko složitější a méně přehledná, než aby s ní mohl být uživatel jen takto stručně opravdu obeznámen; na grafické i gramatické zvláštnosti berou pak zřetel ještě i poznámky, umístěné za jednotlivými texty. Za upozornění a zhodnocení stojí i skutečnost, že poznámky za texty nepodávají pouze vysvětlivky formální, ale i k obsahu textů (vlastní — osobní i místní — jména, historické události apod.).

Soubor středolatinských textů, jak jej Jana Zachová sestavila pro potřeby posluchačů FF UK, má předpoklady, aby probudil zájem i u znalců latiny mimo specializované pracovníky a studenty, a bude jej možno příležitostně užívat ve výuce středověké latiny i na mimopražských fakultách.

Jana Nechutová

Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě. *Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae*. Založili A. Truhlář a K. Hrdina, pokračovali J. Hejnic a J. Martínek.

1. A—C Praha 1966, Academia, 532 s., 16 obr. příl.
2. Č—J ibid. 1966, 492 s., 16 obr. příl.